

Udenrigsministeriet

Føl geskrivelse – Udenrigsudvalget

Mødedato 30. januar 2014, dagsordenspunkt

1. Overordnet formål: Til diskussion
2. Titel: **Synopsis for Danmark–Kenya Politikpapir 2014–2018**
3. Sammenfatning:

Kenyas geografiske beliggenhed på Afrikas Horn og som en indgang til det østafrikanske marked giver landet gode muligheder og ligeledes vanskelige udfordringer. Lang tids ustabilitet på Afrikas Horn har resulteret i at Kenya udsættes for problemer såsom ustabilitet, hyppige terrorangreb og menneske såvel som naturskabte humanitære katastrofer. Problemer der har rod i nabolandene, men som også finder næring i Kenya. Kenya har taget disse udfordringer op og har gennem omfattende reformer og udbygning af de sociale sektorer samt gennem, militære indsatser, humanitært samarbejde og aktivt diplomati bidraget til at finde nationale og regionale løsninger. Danmark har støttet Kenya siden uafhængigheden og har under skiftende kenyanske regeringer og varierende politisk klima spillet en afgørende rolle i forhold til centrale og vigtige resultater indenfor fattigdomsbekæmpelse og demokratiudvikling. Men der er behov for at gøre mere. Den nye forfatning fra 2010 med opdeling af den lovgivende, udøvende og dømmende magt, en lov om rettigheder og decentralisering af politiske beslutninger og forvaltning til 47 nyligt oprettede lokale regeringer giver grundlaget for en regeringsreform og omstillingsproces. Dette rummer muligheder for at finde løsninger på dybt forankrede konflikter, skabe en højere og bredere funderet økonomisk vækst samt udvikle et mere sammenhængende, politisk stabilt og retsbaseret Kenya, hvor befolkningen er dybere involveret i den politiske beslutningsproces. Kvinder er stadig marginaliserede i det politiske, sociale og økonomiske liv. Et fattigdomsorienteret udviklingsengagement og inddragelse af kvinder i både den formelle og uformelle sektor skal ændre dette. Forfatningens bestemmelser om lighed mellem kønnene er efter international målestok blandt de mest vidtrækkende og repræsenterer et enormt normativt spring fremad for Kenya, som nu skal omsættes i praksis til bedre indflydelse og levevilkår for kvinder.

Midt i disse muligheder står Kenya overfor alvorlige interne problemer som stor ulighed, fattigdom og alvorlige udfordringer skabt af klimaforandringer.. For at sikre højere og vedvarende økonomisk inklusiv vækst må Kenya finde løsninger på disse problemer. Målene for Danmarks fremtidige engagement vil være at støtte kenyannerne i at fremme inklusiv grøn vækst og fattigdomsbekæmpelse, at støtte den demokratiske reformproces og øge respekten for menneskerettighederne. Det vil endvidere være et mål i sig selv, at styrke samhandlen og kommercielle relationer mellem Kenya og Danmark. Dertil kommer målet om stabilitet og sikkerhed i Kenya og den bredere region. Med den økonomiske fremgang er Kenya på vej mod at blive et mellemindkomstland i 2030 og Kenya-Danmark partnerskabet bliver i stigende grad gensidig gavnligt. Et styrket samarbejde inden for handel og økonomisk samarbejde udgør sammen med udviklingssamarbejde og øget samarbejde inden for stabilitet og sikkerhed baggrunden for Kenyas fortsatte rolle som et vigtigt partnerland for Danmark.

1. Danmark og Kenya – introduktion og fremtidig vision

Danmark og Kenya har siden Kenyas uafhængighed i 1963 haft stærke bilaterale forbindelser. Gennem 50 års udviklingssamarbejde har kenyenerne lært Danmark at kende som en langsigtet udviklingspartner. Retningslinjer og samarbejdsområder har naturligvis ændret sig gennem disse 50 år, men de overordnede mål har altid været fattigdomsbekæmpelse og støtte til demokrati og menneskerettigheder. Den danske indsats – sammen med andre udviklingspartnere – har bidraget til Kenyas betydelige resultater og fremgang inden for alle tre områder, men der er behov for at gøre mere – alt for mange kenyener lever fortsat i fattigdom.

Efter 50 års dansk udviklingsindsats i Kenya er det relevant at spørge; hvad er det der skal til for at gøre en forskel så udvikling og fattigdomsreduktion bliver en realitet i Kenya i løbet af de næste fem år? Denne synopsis identificerer den nye forfatning med decentralisering af magten sammen med et levende og dynamisk civilsamfund som vigtige drivkræfter for ændringer, der kan gøre det muligt for rettighedshaverne at holde beslutningstagerne ansvarlig for at gennemføre reelle forandringer. Danmark vil arbejde med disse vigtige drivkræfter for forandring og fortsat støtte styrkelse af kvinder og arbejde for et bedre erhvervsklima og stabilitet i Kenya og regionen. Udviklingssamarbejdet vil have fokus på fattigdomsbekæmpelse. De operationelle valg, når det drejer sig om udviklingssamarbejdet, vil blive truffet sammen med kenyanske partnere i landeprogrammeringsprocessen, som vil ske inden for rammerne af dette overordnede landepolitikpapir, der har et bredere sigte end alene udviklingssamarbejde.

Med den økonomiske fremgang er Kenya på vej mod at blive et mellemindkomstland i 2030 og det kenyanske-danske partnerskab gavner i stigende grad begge parter. Et styrket samarbejde inden for samhandel og økonomisk samarbejde udgør, sammen med det fortsatte udviklingssamarbejde og øget samarbejde inden for stabilitet og sikkerhed, baggrunden for Kenyas fortsatte rolle som et vigtigt partnerland for Danmark.

Terrorangrebet i Nairobi i september 2013 var ikke alene et angreb mod Kenya, men også mod andre partnere som støtter indsatsen for at etablere stabilitet og fred i regionen. Dette tilsiger et endnu stærkere samarbejde og solidaritet med Kenya og regionen inden for stabilitet og sikkerhed. Kenyas geografiske beliggenhed på Afrikas Horn og som indgangen til det østafrikanske marked giver landet gode muligheder men samtidig også vanskelige udfordringer. Mange års ustabilitet på Afrikas Horn har medført problemer i Kenya's grænseområder med ustabilitet, hyppige terrorangreb og menneskeskabte humanitære katastrofer. Grundet denne ustabilitet har Kenya gennem årtier givet ly til hundrede tusinder af flygtninge primært fra Somalia og Sudan. Kenya har taget disse udfordringer op og har gennem sikkerhedsforanstaltninger, militær indsats, humanitært samarbejde og aktivt diplomati bidraget til at finde regionale løsninger.

Kenyas politiske vigtighed som et demokrati med en fri presse, en forholdsvis veluddannet arbejdsstyrke, en tradition for et stabilt økonomisk klima og Nairobis rolle som et finanscenter giver Kenya en naturlig rolle som et afrikansk regionalt center. Den nye forfatning fra 2010 med en opdeling af den lovgivende, udøvende og dømmende magt, en lov om rettigheder og decentralisering af magten i nyligt oprettede lokale regeringer giver muligheder for, at finde løsninger på dybt forankrede interne konflikter og udvikle et mere sammenhængende, politisk stabilt og retsbaseret Kenya. Et Kenya hvor borgernes rolle som rettighedshavere er blevet stærkt styrket. Blandt disse muligheder står Kenya dog også overfor alvorlige problemer, som truer Kenyas ambition om udvikling. Sikkerhedsproblemer i nabolandene og i Kenyas grænseregioner, et polariseret politisk klima bestemt af etniske tilhørsforhold, ulighed og

udbredt fattigdom, alvorlige kvalitetsproblemer i forbindelse med levering af den sociale sektors ydelser, staffrihed for alvorlige forbrydelser, store sikkerhedsproblemer på grund af omfattende kriminalitet og udbredt korruption; alle disse udfordringer underminerer opnåelse af Kenyas udviklingsmål. For at sikre højere og vedvarende økonomisk inklusiv vækst, må Kenya finde løsninger på disse problemer samt alvorlige infrastrukturelle forskelle, sikre et mere erhvervsvenligt klima for udenlandske investeringer, tage fat på klimaudfordringerne og sikre at de sociale sektorer leverer tilfredsstillende ydelser til befolkningen, navnlig inden for sundhed og uddannelse.

Denne synopsis præsenterer den danske regerings syn på de aktuelle og kommende udfordringer i Kenya samt målsætninger og strategiske fokusområder for den fremtidige indsats.

Den overordnede vision for partnerskabet er at støtte den kenyanske regering og befolkningen i Kenya i gennemførelsen af Kenyas egen Vision 2030 i skabelsen af ”*et globalt konkurrencedygtigt og velstående land med høj livskvalitet i 2030*”.

Målsætningerne for Danmarks fremtidige indsats vil være, at støtte inklusiv grøn vækst og fattigdomsbekæmpelse, støtte den demokratiske reformproces og fremme menneskerettigheder. Det vil også være et mål i sig selv, at styrke samhandel og erhvervsmæssige forbindelser mellem Kenya og Danmark, ligesom det vil være et mål at fremme stabilitet og sikkerhed i Kenya og regionen.

Tre strategiske fokussområder er blevet identificeret til effektivt at bidrage til målsætningerne: i) Gennemførelse af forfatningen i retning af et velstående og retfærdigt Kenya, ii) Inklusiv grøn vækst og beskæftigelse, iii) Fremme regionalt samarbejde og stabilitet.

Redskaberne til indsatsen i de tre strategiske fokusområder vil være bredt funderede og hviler på målrettet og effektivt udviklingssamarbejde, humanitær bistand, en åben og ærlig politisk dialog, styrkede kommercielle og handelspolitiske bånd og sikkerhedsmæssigt samarbejde til gavn for begge lande og regionen. Partnerskabet vil inddrage de centrale aktører i begge lande, herunder den offentlige sektor, den private sektor, civilsamfundet og den akademiske verden.

Inden for udviklingssamarbejde vil dansk bistand i stigende grad have en katalysatoreffekt ved på centrale områder, at fremme nødvendige forandringer og fremskridt og udnytte synergier og anden offentlig og privat støtte. Med tiden forventes samhandel og investeringer gradvist at fremstå som de vigtigste områder for økonomisk samarbejde mellem Kenya og Danmark.

2. National sammenhæng – udfordringer og muligheder i Kenya

Kenya i Afrika – regional integration og regional stabilitet

Kenya er en betydelig aktør på Afrikas Horn og landets geografiske placering giver mange muligheder. Kenya er et regionalt handelsmæssigt knudepunkt og en vigtig partner for øget regional integration gennem Det Østafrikanske Fællesskab (East African Community, EAC), som har potentiale til at skabe et større og mere attraktivt marked for regionale og internationale investorer. Sikring af regional stabilitet er fortsat en væsentlig udfordring for regionens og Kenyas udvikling. Pirateriet ud for Somalias kyst er aftagende, men er stadig en bekymring og vil fortsat kræve særlig opmærksomhed i de kommende år. Kenya er en aktiv partner i at fremme fred og stabilitet på Afrikas Horn og bidrager med tropper til indsatsen i Somalia. Kenya indgår i samarbejde om bekæmpelse af pirateri og har etableret en mekanisme

for retsforfølgelse af pirater. Kenya huser mere end en halv million flygtninge fra Somalia, Sudan, Etiopien og området omkring Afrikas store søer. Situationen i regionen forventes at forblive ustabil i de kommende år og Kenyas udfordring er fortsat at være en stabiliserende faktor i regionen og samtidig håndtere indenrigsproblemer med radikaliserings og potentielle konflikter. For at etablere en samlet regional indsats overfor både interne og eksterne trusler, huser Kenya Østafrikas Beredskabsstyrkes Koordinations Enhed (Eastern Africa Standby Force Coordination Mechanism, EASFCOM), som er ansvarlig for planlægningen i Østafrikas Beredskabsstyrke (Eastern Africa Standby Force, EASF).

Fattigdom og ulighed – høj vækst, men ikke for alle...

Kenya har bibeholdt et stabilt makroøkonomisk miljø og har samtidig udviklet væsentlige infrastrukturelle anlæg og offentlige arbejder for at stimulere væksten. Den økonomiske vækst ligger dog under landets potentiale. BNP-vækstraterne er blevet forbedret og har fra 2012 stabiliseret sig efter nedgang forårsaget af voldshandlingerne efter valget i 2007. Økonomien opnåede en vækstrate på 4,6 % i 2012 mod blot 1,5 % i 2008. Den kortsigtede fremskrivning er positiv og forventes at nå 5,0 % i 2013 og 6,0 % i 2014 drevet af den private sektors investeringer og lavere renter. Landbrugssektoren er fortsat den største bidrager til beskæftigelsen med en produktion, der udgør 28,5 % af det nationale BNP efterfulgt af den industrielle sektor på 17,6 % i 2011. De vigtigste indtægtskilder er turisme, gartneri og te. Kenya havde et BNP per indbygger på 862 USD i 2012 i forhold til 523 USD i 2005. Kenyas skatteindtægter i forhold til BNP ligger på over 20 %, hvilket sammenlignet med nabolandene placerer kenyanere blandt de højeste beskattede i regionen.

Den seneste husholdningsundersøgelse fra Kenyas Nationale Statistikbureau (Kenya National Bureau of Statistics, KNBS) fra 2009, fandt at 45 % af befolkningen lever under den nationale fattigdomsgrænse. Fattigdomsniveauet er meget højere i de nordlige landdistrikter, som er præget af marginalisering, lavere uddannelsesniveau og højere befolkningstilvækst. Kystregionen oplever den største ulighed. Med denne store ulighed er Kenya fortsat det mest ulige land i Det Østafrikanske Fællesskab (EAC). Dette resulterer i marginaliserede befolkningsgrupper samt store problemer med ulige adgang til og kvaliteten af sociale ydelser såsom vand og sanitet, sundhed og uddannelse. Befolkning på mere end 40 millioner forventes at nå 80 millioner i 2050. Hvert år anslås det, at omkring 800.000 mennesker kommer ud på arbejdsmarkedet i Kenya, men kun 6 % er i stand til at finde et job i den formelle sektor. Arbejdsløsheden anslås til 40 %. Jobskabelse er derfor afgørende for at opretholde den økonomiske, sociale og politiske stabilitet.

Gode muligheder for økonomisk vækst – og alvorlige forhindringer

Kenya har en voksende middelklasse på anslået 5 millioner borgere, en stor relativt veluddannet ung befolkning og et pulserende erhvervsliv primært bestående af mikro-, små og mellemstore virksomheder. Disse er vigtige faktorer, der kan bidrage til højere økonomisk vækst. Herudover har opdagelsen af betydelige olieressourcer i Kenya – hvis det forvaltes ordentligt – potentiale til at komme det løbende betalingsbalanceunderskud til livs. Kenya blev rangeret som nummer 121 ud af 185 lande i 2013 i Verdensbankens indeks over erhvervsvenlighed (Easy Doing Business Index). Svagheder i infrastruktur og omfattende korrupsion er barrierer for udvikling i erhvervslivet og udgør også en hindring for adgang til ydelser, jobskabelse og direkte udenlandske investeringer. Mens den finansielle sektor og IKT klarer sig godt underpræsterer landbrugs-, fremstillings- og transportsektoren, som ellers er førende indenfor beskæftigelse og eksportbaseret vækst, og bidrager dermed til et stort underskud på betalingsbalancen. Kenya

scorer 2,7 (på en skala fra 0 - 10 hvor 10 er nul korruption) i Transparency Internationals Korruptionsopfattelsesindeks (Corruption Perception Index) 2012.

Demokrati, stabilitet og polariseret l politisk situation

Kenya har traditionelt haft en stærk central regering. Flerpartidemokrati som blev indført i 1992, har gradvist konsolideret demokratiske valg, men der har også været valg i især 1992 og 2007, som blev skæmmet af omfattende voldshandlinger relateret til en fortsat polariseret politiske situation bestemt af etnisk tilhørsforhold. De omtvistede resultater af valget i 2007, som bragte landet på randen af borgerkrig, illustrerer klart den økonomiske og politiske skrøbelighed. Sagerne ved Den Internationale Straffedomstol (International Criminal Court, ICC) angående anklager om involvering i volden efter 2007-valget, har delt landet på samme måde som den polariserede politiske situation, der dominerede valget i marts 2013. Dette valg blev med en snæver margin vundet af den nuværende Jubilee koalitionsregering. Sagerne ved Den Internationale Straffedomstol mod præsidenten og vice-præsidenten sætter regeringen under pres for at leve op til sine internationale forpligtelser, mens Jubilee medlemmer i parlamentet samtidig har igangsat et initiativ om at regeringen skal trække sig fra ICC. Regeringen har styrket forbindelserne med Kina og Rusland, mens kontakten på det øverste politiske niveau med traditionelle vestlige partnere har været begrænset på grund af de verserende ICC sager.

Den kenyanske regerings plan for at opnå mellemindkomst status i 2030

En regering ledet af præsident Uhuru Kenyatta og vicepræsident William Ruto tiltrådte i april 2013. Regeringen fremlagde i oktober 2013 sin fem års Medium Term Plan (MTP II) 2013-2017, som er den anden fortløbende plan rettet mod gennemførelsen af Kenya Vision 2030, der blev lanceret i 2008 som en national langsigtet udviklingsplan. MTP II blev støttet af udviklingspartnere på udviklingspartnerforumet i november 2013 og betragtes af donorerne som værende Kenya's fattigdomsreduktions-strategipapir. Planen lægger vægt på gennemførelsen af decentralisering, national samhørighed og enhed, og højereøkonomisk vækst. De lokale regeringer forventes at tilpasse deres respektive lokale regeringers integrerede udviklingsplaner til denne plan, mens den nationale regering forventes at udvikle strategiske planer til gennemførelse af de vigtigste prioriteter.

Reformer inden for regeringsførelse og forvaltning

Den nye forfatning, som blev bekendtgjort i 2010, søger at løse uligheder og bringe beslutninger tættere på borgerne. Den har potentiale til at ændre det politiske, sociale og økonomiske landskab i de kommende årtier. Forfatningen lover lige rettigheder for alle kenyanere og lover forbedret levering af serviceydelser inden for områder såsom sundhed, boliger, vand og et rent miljø. Forfatningen holder regeringen ansvarlig over for befolkningen i forhold til ledelse og integritet, ligestilling og regional balance, adgang til information og adgang til retsvæsen og retfærdighed. Med forfatningens bestemmelser om politiske, økonomiske og sociale rettigheder har det kenyanske folk nu et ambitiøst juridisk fundament til som rettighedshavere, at holde de nationale myndigheder ansvarlige som ansvarshavere. Forfatningen indførte med virkning fra foråret 2013 en politisk og administrativ decentralisering, således at Kenya nu består af en national regering og 47 lokale regeringer. De lokale regeringer er ansvarlige for lokal lovgivning, udøvende funktioner og opgaver, der er overført fra den nationale regering, såsom landbrug, sundhed, førskoleuddannelse, lokale offentlige arbejder og veje. . Hvis dette system gennemføres og forvaltes efter hensigten, kan det decentrale niveau blive et stærkt middel til at tackle udfordringer som ulighed og fattigdom og fremme den nationale samhørighed og bringe demokratiske beslutningsprocesser tættere på

græsrodderne. Interessekonflikter mellem den nationale- og de lokale regeringer har tydeligt vist, at gennemførelsen vil tage tid. I betragtning af omfanget af de strukturelle reformer, forventes overgangen til et decentralt system at blive besværlig, langsom og udfordrende. Der vil således være behov for at værne om transitionsprocessen og yde støtte hertil, herunder i form af kapacitetsopbygning.

Menneskerettigheder og retsstat

Den nye forfatning indebærer, at det er nødvendigt, at gennemføre et stort antal strukturelle, juridiske og institutionelle reformer inden 2015. Domstolene gennemgår progressive reformer, herunder grundig og kritisk vurdering af siddende dommere, for at genetablere troværdigheden til det juridiske system og forbedre retssikkerhed og adgangen til retfærdighed for den gennemsnitlige kenyaner. Men der er lang vej endnu, straffrihed på alle niveauer er et alvorligt problem og der er endnu ikke igangsat nogen opfølgning på en rapport fra maj 2013 fra Sandheds-, Retfærdigheds-, og Forsoningskommissionen (Truth, Justice and Reconciliation Commission), som anbefaler retsforfølgelse af flere hundrede højtstående embedsmænd og politikere.. Krænkelser af menneskerettighederne er fortsat et alvorligt problem, som dokumenteret i FNs seneste gennemgang af menneskerettighedssituationen i Kenya (Universal Periodic Review, UPR) fra september 2010. De mest alvorlige overtrædelser forbundet med de statslige institutioner angår overtrædelser begået af sikkerhedsstyrkerne, herunder ulovlige drab, tortur, voldtægt og brug af overdreven magtanvendelse, vilkårlige anholdelser og tilbageholdelse samt korrupsion i politiet. Kenya står også over for omfattende problemer med almindelig kriminalitet.

Ligestilling mellem kønnene – imponerende lovgivningsmæssige fremskridt – udfordringen er nu gennemførelse

Forfatningens bestemmelser om lighed mellem kønnene er efter international målestok blandt de mest vidtrækkende og repræsenterer et enormt normativt spring fremad for Kenya. På trods af betydelige fremskridt er kvinder stadig marginaliserede i det politiske, sociale og økonomiske liv. Kvinders beskæftigelse i den formelle sektor ligger langt under mændenes og kvindernes repræsentation i det nationale parlament er kun på omkring 20 %. Kulturelle traditioner og praksis i mange lokalsamfund er fortsat en hindring for kvinders adgang til jord, beskæftigelse og ret til selvbestemmelse. Som påpeget af Verdensbanken¹ udgør kvinderne et stort potentiale for handel og vækst i Kenya. De bidrager i stort omfang til handel, ofte i den uformelle sektor, og hvis deres ligestilling i praksis styrkes, kan de være afgørende for jobskabelsen og fattigdomsbekæmpelse.

Sundhedssektoren

Adgangen til kvalitetspræget sundhedsbehandling er meget begrænset for de omkring 45 % af den kenyanske befolkning, der lever under fattigdomsgrænsen. Kenya fortsætter med at score meget dårligt på indikatorer om at reducere dødeligheden blandt gravide og fødende kvinder, da flertallet af gravide kvinder ikke har adgang til uddannet fødselspersonale eller barselssundhedsydelse. Kenya kan ikke opfylde det femte 2015 Udviklingsmål (Millenium Development Goals 5) om forbedring af mødres sundhed, men vil sandsynligvis med en snæver margin kunne opfylde det fjerde udviklingsmål om at reducere børnedødeligheden (Millenium Development Goal 4). Faktorer der bidrager til dårlige sundhedsindikatorer omfatter en generel utilstrækkelig sundhedsfinansiering, mangelfuld infrastruktur inden for sundhedsydelse, mangel på menneskelige ressourcer til sundhed og basale lægemidler, herunder medicin samt begrænset administrativ og ledelsesmæssig kapacitet - som alt sammen

¹ Verdensbankens rapport; 'Kvinder og handel i Afrika: Realiser potentialet', november 2013

begrænser sundhedsydelse og dækning. Den nye forfatning har givet en mulighed for at løse de fleste af de ovennævnte spørgsmål ved at fastslå retten til det højest opnåelige sundhedsniveau til alle kenyanere. Inden for seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, indeholder forfatningen retten til sikker abort. Definitionen af sikker abort er fortsat et omstridt emne og afsporede næsten den forfatningsmæssige beslutningsproces. Forfatningen tildeler de lokale regeringer ansvaret for at levere væsentlige sundhedsservicefunktioner, mens den nationale regering skal forvalte sundhedspolitikken og føre tilsyn med de nationale sundhedsfaciliteter.

Forvaltning af naturressourcer og overgang til grøn økonomi

Den kenyanske økonomi er stærkt afhængig af naturlige ressourcer til understøttelse af befolkningens eksistensgrundlag og indkomstkabelse. Omkring 42 % af de nationale indtægter kommer fra sektorer, som er baseret på naturressourcer (landbrug, minedrift, skovbrug, fiskeri, vandforsyning og energi - turisme er tæt knyttet til Kenyas natur og dyreliv og falder også ind under indtjeningsstallene, som vedrører dette område). Under 15 % af Kenyas jord er opdyrket og brødføder omkring 80 % af befolkningen. Resten af landet udgøres af skrøbelige tørre og halvtørre økosystemer, hvis anvendelse stort set er baseret på husdyrbrug. Størstedelen af befolkningen bor i landdistrikterne og deres levevilkår afhænger af et vedvarende forringet miljø og knappe naturressourcer.. Ikke bæredygtige traditionelle dyrknings og græsningsformer, udnyttelse af vand og andre naturressourcer er – sammen med en stigende påvirkning fra klimaforandringer – underliggende faktorer for denne negative spiral i udviklingen. Der er på mange områder en tæt sammenhæng mellem udvikling og anvendelsen af naturressourcer. Som det fremgår af landets energi-model, stammer hovedparten af energien fra vandkraft, som kommer fra floder, hvis tilvandsområder er stærkt afhængige af en bæredygtig naturresourceforvaltning og beskyttelse af skovene. Kenya er i de seneste år stødt på en hidtil uset udfordring i form af klimapåvirkninger og tilsvarende samfundsøkonomiske tab. Dette skyldes stærk afhængighed af klimafølsomme økonomiske sektorer kombineret med et beredskab og tilpasningsstrategier, der ikke tager hensyn til de nye udfordringer.

Ekstern bistand til Kenya - mange forskellige partnere og nødvendigheden af at styrke bistandseffektivitet

Sammenlignet med nabolandene er Kenya mindre afhængig af donorbistand. Det nuværende niveau for ekstern støtte er på omkring 10 % af det årlige budget, men udgør op mod halvdelen af udviklingsbudgettet i nogle sektorer, såsom sundhed. Et stort antal udviklingspartnere er aktive i Kenya, hvilket gør koordinering, harmonisering og bistandseffektivitet meget vigtigt. Finansministeriet har med Danmark som ledende partner (frem til 2014) koordineret denne indsats i et sekretariat for bistandseffektivitet. En betydelig del af udviklingsbistanden gennemføres uden for det statslige system. Årsagerne til dette er mange, men mangel på transparens og opfattelsen af et højt niveau af korrupsion i den offentlige sektor er ofte fremhævet. Danmark vil fortsat prioritere at opbygge national kapacitet og styrke de nationale systemer. Danmark er den 6. største bilaterale donor i Kenya² og støtter den offentlige finansforvaltning med henblik på at gøre det muligt for udviklingspartnere at levere bistand inden for budgettet. Danmark vil, i det omfang det er muligt, spille en rolle som katalysator for brug af offentlige systemer. Udviklingspartnere, herunder EU, anser nu Vision 2030 og MTO II udviklingsplanen for 2013-17 samt regeringens tilhørende budgetmæssige udgiftsramme (Medium Term Expenditure Framework), som den fælles strategi for udviklingspartners tilpasning- og koordinationsindsats. Dialogen om en fælles EU-programmering er påbegyndt. Sydkorea og Tyrkiet tiltrådte for nylig udviklingspartnergruppen (Development Partners

² De 10 største donorer (2010-11 gennemsnit i USD mio.) USA 642, IDA 244, IMF 159, Japan 139, AfDB 134, UK 131, Tyskland 129, Frankrig 128, EU 113, Danmark 71.

Group). Indien har været involveret i Kenya siden før uafhængigheden - også med udviklingsaktiviteter. Kina er hurtigt ved at blive en stadig vigtigere aktør i Afrika og Kenya - hvilket er ved at ændre donorlandskabet og indebærer nye lån, der skal tilbagebetales og flere nøglefærdige projekter med færre garantier for miljø, menneskerettigheder og andre krav om virksomheders sociale ansvar. Præsident Kenyatta besøgte Kina i august 2013 og indgik aftaler om kinesiske investeringer i infrastrukturprojekter i Kenya til en værdi af USD 5 mia.

3. Fra analyser og tidligere danske erfaringer til strategiske valg

Kenya står overfor alvorlige problemer som stor ulighed, fattigdom, miljøforringelser og ustabilitet i regionen. Landet har stadig behov for udviklingsbistand. Kenya har potentiale til at opnå de høje økonomiske vækstattal, der kan gøre Vision 2030's ambitiøse mål til en realitet. Dette vil ikke kun kræve økonomisk vækst, men også udvikling inden for områderne sikkerhed, erhvervs-klima, beskæftigelse, demokrati, menneskerettigheder og ulighed – herunder kønnenes ligestilling. Danmarks engagement i Kenya vil adressere disse udfordringer og muligheder inden for tre strategiske indsatsområder og vil trække på alle relevante redskaber, herunder udviklingssamarbejde, kulturelt samarbejde, diplomati & politisk dialog, samhandel & handelsmæssigt samarbejde og sikkerhedssamarbejde. Ud over den danske bilaterale indsats i Kenya vil Danmark engagere sig aktivt på såvel hovedkvarterets som på lokalt niveau i internationale fora, FN, udviklingsbanker og EU.

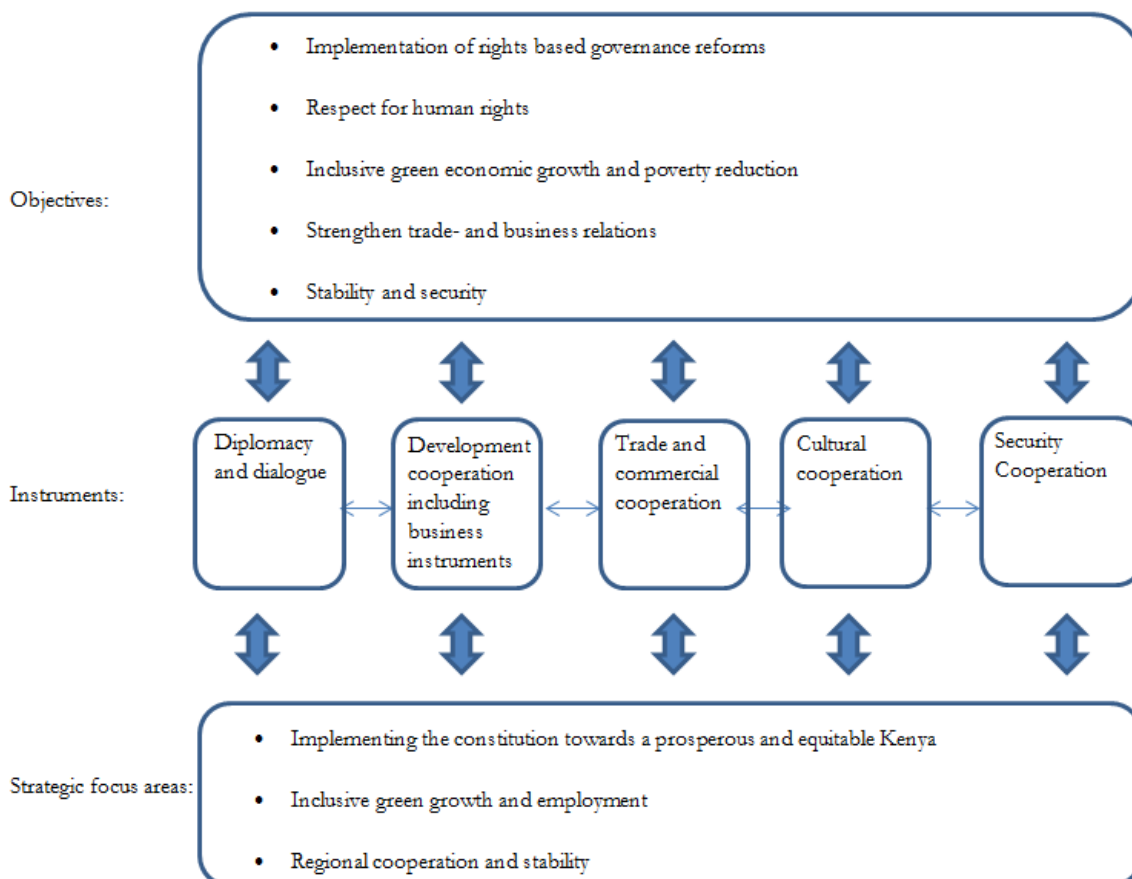
Forfatningen fra 2010 med decentral beslutnings- og forvaltningsstruktur sætter de nye rammer for engagement i Kenya og definerer overgangen til nye forvaltningsstrukturer og tilskynder til reformer for at forbedre retsstaten og borgernes deltagelse. Med den lange danske erfaring i Kenya, med støtte til fremme af god regeringsførelse med støtte til både civilsamfundet og kapacitetsopbygning i den offentlige sektor har Danmark gode forudsætninger for at støtte denne vigtige overgangsproces og befolkningens deltagelse på centralt og lokalt regeringsniveau. Tilsvarende har Danmark efter 40 års engagement i sundhedssektoren bidraget væsentligt til gode resultater i etableringen af nationale sundhedssystemer og kapacitetsopbygning på alle niveauer, både i den offentlige sundhedspleje og den offentlige forvaltning af sundhedsbudgettet samt fremme af seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder. Danmark har derfor gode forudsætninger for at spille en katalysator-rolle i at få det nye decentrale system til at fungere på sundhedsområdet. Danmark støtter Kenyas ambitioner om overgang til en grøn vækstøkonomi. Danmark har ydet støtte til områder, hvor den private sektor indgår som redskab for økonomisk vækst, mens den offentlige sektor fastlægger et gunstigt miljø for denne sektor. Den igangværende støtte til mindre jordbrugere har gennem en mere miljøvenlig tilgang til værdikæden vist værdien af at fremme grøn vækst som et middel til at opnå højere og forbedret udbytte med mindre ressourceforbrug. Danmark støtter også forskning blandt andet indenfor landbrug. Som sådan placerer den historiske tilstedeværelse og danske spidskompetencer Danmark i en central position som en drivende kraft inden for den grønne økonomi og naturressourcer i Kenya ved at fremme bæredygtig og inklusiv økonomisk udvikling samtidig med, at der tages fat på de klima- og miljømæssige udfordringer. Under det nye landeprogram for udviklingssamarbejde forventes de eksisterende sektorprogrammer for naturressourceforvaltning og erhvervssektorprogrammet at blive sammenlagt til et fælles Grøn Vækst-program, der vil fremme synergien til kommercielle aktiviteter, mens fattigdomsbekæmpelse og miljøtilpasning i nogle af Kenyas fattigste områder stadig prioriteres.

Danmark er en aktiv donor til bistandssamarbejdsorganisationen Trade Mark East Africa (TMEA), hvis hovedkvarter er baseret i Nairobi og som med nationale kontorer i alle EAC-

lande sikrer et tæt samarbejde med Det Østafrikanske Fællesskab. Dette regionale program søger at løse handelshindringer til fordel for en udvidet regional handel. Samarbejdet med Det Østafrikanske Fællesskab og TMEA drejer sig især om at afhjælpe problemer med regional infrastruktur såsom utilstrækkelig havne-, vej- og jernbanekapacitet samt problemer med grænsekontrol, der udgør flaskehalsproblemer for samhandel og økonomisk vækst i regionen. Engagementet i den regionale økonomiske udvikling skaber synergier til den bilaterale indsats og giver potentiale for vækst i Kenya. Danmark samarbejder med Kenya og FN om humanitær bistand til befolkningsgrupper ramt af natur og menneskeskabte humanitære udfordringer. Danmark arbejder tæt sammen med Kenya om fastsættelse af såvel internationale regler samt håndtering af konkrete spørgsmål knyttet til pirateri. Danmark har i de seneste år styrket samarbejde med Kenya på forsvarsområdet, herunder indgået et aftalememorandum om samarbejde. Danmark bidrager gennem et regionalt stabilitetsprogram til den Afrikanske Unions fredsmision i Somalia (AMISOM). Dette udgør platformen for et fortsat engagement med Kenya om regionale stabilitet.

4. Strategiske fokusområder & foreslåede indsatsområder

Figur 1. Mål, instrumenter³ og de tre strategiske fokusområder

³ Kulturelt samarbejde refererer til 2013 rammeaftalen mellem Udenrigsministeriet og Dansk Center for Kultur og Udvikling (CKU). Mens kultur er en forholdsvis lille aktivitet i Kenya illustrerer figuren, at alle danske regeringsrelaterede aktiviteter vil søge at engagere sig inden for de tre strategiske fokusområder.

Strategisk fokussområde 1: Implementering af forfatningen i retning af et velstående og retfærdigt Kenya

Forfatningen og dertil knyttede reformer udstikker et ambitiøst fundament for en menneskerettighedsbaseret tilgang ikke kun i at understøtte overholdelse af de politiske rettigheder, men også til at tage fat på de dybereliggende årsager til problemerne med manglende udvikling, som Kenya står overfor. Et fokus på de nationale myndigheder som ansvarshavere og borgere som rettighedshaverne er derfor i overensstemmelse med den kenyanske regerings egne prioriteringer. De igangværende progressive reformer af retsvæsenet er væsentlige elementer i en forbedring af ansvarshavernes overholdelse af retsstatsprincipper, som vil kunne sætte en stopper for straffrihed og sikre ofrenes ret til retfærdighed. Ligeledes er et troværdigt og pålideligt retssystem afgørende for indsatsen mod korruption. Gennemførelsen af de decentrale strukturer kræver en massiv indsats. Det nødvendiggør en generel reform af den offentlige sektor, omstrukturering af centrale ministerier, oprettelse af decentrale strukturer samt overførsel af embedsmænd fra ministerier til de lokale regeringer. Mens reformerne repræsenterer en stor mulighed for Kenya, vil det sandsynligvis tage 10-20 år at gennemføre dem effektivt. Ekstern støtte kan have en katalysatoreffekt i denne overgang inden for en række områder såsom politikudvikling, institutionel styrkelse, den offentlige budgetforvaltning samt kapacitetsopbygning af de offentlige myndigheder på både nationalt og lokalt regeringsniveau. Danmark vil fortsætte med at arbejde med civilsamfundsorganisationer, herunder sociale partnere og støtte rettighedshavere i arbejdet til fordel for menneskerettigheder, ligestilling og deltagelse i beslutningsprocessen. I sundhedssektoren vil mødresundhed samt seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder indgå med høj prioritet i det danske engagement og skabe synergi-effekt til aktiviteterne, der støtter kvinders politiske og økonomiske rettigheder og deltagelse.

Styrkelse af den decentrale forvaltning på centralt og decentralt niveau vil øge den institutionelle kapacitet for de lokale regeringer og gøre det muligt for dem at levere de decentrale opgaver og dermed tilvejebringe bedre sundhedsydelse. Det er vigtigt, at decentraliseringen medfører en reel forandring for kenyannerne gennem lige muligheder og adgang til ressourcer samt forbedret service. Nærmere bestemt vil borgernes rettigheder til det højest opnåelige sundhedsniveau, herunder seksuel og reproduktiv sundhed samt akut behandling, kræve særlig opmærksomhed, da dette er et område, hvor Kenya ikke har præsteret i overensstemmelse med 2015 udviklingsmålene. Bedre sundhed er også vigtigt, for at den fattige befolkning får mulighed for at gøre brug af det vindue, der er blevet åbnet for deltagelse i beslutninger vedrørende deres levevilkår. Danmark har været aktiv i sundhedssektoren i Kenya i mere end 40 år og har en stærk komparativ fordel i denne sektor. Sundhed vil fortsat være et stærkt fokusområde i partnerskabet og føre den allerede indførte menneskerettighedsbaserede tilgang videre, herunder fokus på seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder samt behovet for at forbedre kvaliteten i sundhedsvæsenet. Desuden er adgang

Indsatsområder:

- Støtte nationale og lokale regeringsorganer så ansvarshavere kan opfylde deres forpligtelser over for borgerne.
- Støtte Kenyas gennemførelse af anbefalingerne fra UPR.
- Støtte borgerne og civilsamfundsorganisationer som rettighedshavere i at hævde deres rettigheder - herunder ligestilling mellem kønnene.
- Fremme offentlige deltagelse, tilsynsmekanismer og gennemsigtig beslutningstagning.
- Fremme retsstaten og bekæmpe korruption og straffrihed.
- Støtte effektiv levering af sundhedsydelser af høj kvalitet og forbedre forvaltning af naturressourcer på lokalt regeringsniveau.

til energi og vand og forbedret forvaltning af naturressourcerne afgørende for vækst og en kritisk faktor for forbedring af levevilkårene.

Danmark vil samarbejde med den kenyanske regering og civilsamfundet for at støtte den nationale opfølgning på anbefalingerne fra FNs gennemgang af menneskerettighedssituationen i Kenya (Universal Periodic Reviews, UPR). Det øgede samarbejde mellem det danske og det kenyanske forsvar er en mulighed for at engagere sig i en menneskerettighedsbaseret dialog med de sikkerhedsansvarlige dele af regeringen, herunder om emner såsom virksomheders sociale ansvar og implementering af FNs Sikkerhedsråds resolution 1325 om kvinder, fred og sikkerhed.

Strategisk fokusområde 2: Inklusiv grøn vækst og beskæftigelse

Potentialet for en fattigdoms-reduceret økonomisk vækst er forankret i et aktivt erhvervsliv og en befolkning, som er uddannet og kvalificeret til at opfylde kravene fra den private og offentlige sektor. Det er også vigtigt at støtte forbedringer af rammebetingelserne, herunder bekæmpe uligheder og manglende muligheder for de marginaliserede dele af befolkningen.

Kenyas regering har gennem forskellige strategier og initiativer vist vilje til at fremme en grøn økonomi og vælge en kulstoffattig udviklingsvej. Det vil kræve en stærk politisk vilje at skabe de rammer, der afkobler den økonomiske vækst fra miljøforringelse. For at fremme klima-tiltag kræves stærke incitamentter til bæredygtige og miljørigtige løsninger inden for produktiv infrastruktur. Anvendt bæredygtigt kan Kenya's naturressourcer bidrage til økonomisk vækst. Men en dagsorden for omstilling til grøn vækst og en kulstoffattig udviklingsvej kan ikke gennemføres alene med isolerede miljøindsatser – det kræver en national tilgang - ikke blot en miljømæssig parentes i det større billede. Overgangen til en grøn økonomi kan i sig selv skabe en ny bølge af økonomisk vækst, aktiveret af den private sektors engagement og investeringer i nyskabende teknologier og fremme af ressourceeffektivitet og jobskabelse. Kenya's regering har udarbejdet en ambitiøs national klimastrategi og handlingsplan (2013-2017) og dens gennemførelse forventes at reducere klimaændringernes langsigtede virkninger gennem forebyggende og tilpassende foranstaltninger. Dette initiativ vil kræve ekstern finansiering, men vil også være en mulighed for innovation og fremme af klimavenlige og grønne teknologier og bæredygtige forbrugs- og produktionsmønstre. Danmark vil fremme grøn vækst i Kenya ved aktivt at tilskynde til og bistå de nationale myndigheder og samfundsaktører i udviklingen af de nødvendige politiske rammer for bæredygtig økonomisk vækst til gavn for hele befolkningen. Danmark vil støtte hele værdikæden og inddragelse af kvinder og jobskabelse. Kvinder kan fx støttes i som producenter af landbrugsprodukter at spille en vigtig rolle i at øge grøn vækst.

Indsatsområder:

- Støtte et gunstigt miljø for grøn økonomisk vækst, en bæredygtig udvikling af den private sektor og offentlig-private partnerskaber
- Fremme og støtte udviklingen af grønne værdikæder i agroindustrien og industrisektoren.
- Fremme og støtte vedvarende energi, ressourceeffektivitet og klimavenlige teknologier
- Støtte beskæftigelsen for unge og kvinder gennem erhvervsudvikling og investeringer.
- Støtte planlægning på tværs af sektorerne til fordel for de fattige, budgettering og forbedring af rammebetingelserne på nationalt og lokalt regeringsplan.
- Fremme erhvervs muligheder og investeringer for danske virksomheder i Kenya.

Udviklingsbistanden vil støtte dette gennem fokus på udvikling af økonomiske og lovgivningsmæssigt incitamentsstrukturer samt støtte et erhvervsvenligt miljø og samtidig fremme en bæredygtig forvaltning af landets naturressourcer. Danske virksomheder kan levere ren teknologi know-how og billige og ressourceeffektive innovative løsninger for at støtte overgangen til en grøn økonomi. Da Kenya er en aktiv partner i Danmarks initiativ om et Globalt Forum for Grøn Vækst (Global Green Growth Forum, 3GF), vil samarbejdet blive yderligere styrket på dette område ved at bringe regeringen, den private sektor, civilsamfundet og den akademiske verden sammen i nye partnerskaber. Et vigtigt område i forholdet mellem Danmark og Kenya vil være at gøre brug af kommercielle forretningsmuligheder og styrke handelsforbindelserne. Dette vil omfatte fremme af handelsmæssige forbindelser og udnyttelsen af finansielle institutioner som Investeringsfonden for Udviklingslandene, Eksport Kreditfonden og Danidas Erhvervsinstrumenter. Kulturelt samarbejde vil også kunne bidrage til erhvervsudvikling og beskæftigelse.

Strategisk fokusområde 3: Fremme af regionalt samarbejde og stabilitet

Som regional transportkorridor og økonomisk kraftcenter spiller Kenya en vigtig og aktiv rolle i Østafrika og på Afrikas Horn. Danmark vil bruge sine tætte diplomatiske forbindelser med Kenya til at tilskynde regeringen til at fortsætte sin rolle for fremme af integration, økonomisk samarbejde, fred og stabilitet i regionen. Danmark vil kombinere dialog med konkret samarbejde med Kenya - herunder humanitær bistand til mennesker berørt af regionale konflikter.

Danmark vil fortsat støtte Kenyas rolle som en regional stabiliserende faktor, herunder imødegåelse af alvorlige sikkerhedsspørgsmål ved Kenyas grænser og specifikt ift Somalia. Derfor vil Danmark fortsat bistå multilaterale organisationer og indsatser som Den Afrikanske Unions mission i Somalia (AMISOM) og den fortsatte kapacitetsopbygning af hurtige indsatsstyrker inden for rammerne af den Østafrikanske Beredskabsstyrke (EASF).

Den multilaterale støtte vil blive synkroniseret med det øgede kenyansk-danske bilaterale samarbejde om programmer inden for bl.a. bekæmpelse af pirateri, anti-radikalisering og terrorbekæmpelse. Aktiviteterne vil blive gennemført vedsammen med kenyanske samarbejdspartnere. Programmerne vil overholde krav om bæredygtighed og fremme af internationale love og standarder. Det bilaterale sikkerhedssamarbejde vil omfatte, men ikke nødvendigvis være begrænset til, flåde- og kystbevogtningssamarbejde samt militær uddannelse. Konkret vil det maritime samarbejde sigte på at fremme tværinstitutionelt samarbejde på det maritime område, herunder samarbejde om maritim sikkerhed. Det bilaterale sikkerheds-

Indsatsområder:

- Intensivere samarbejdet mellem Danmark og Kenya om at stabilisere Afrikas Horn, med særlig fokus på Somalia
- Bidrage til at bekæmpe pirateri og støtte Kenyas indsats på dette område
- Støtte opbygningen af regionale reaktioner på sikkerhedsmæssige udfordringer såsom EASF
- Støtte Kenyas bestræbelser på at imødegå flygtninge udfordringer
- Samarbejde om globale udfordringer som klimaændringer, terrorbekæmpelse, Global Green Growth (3GF) etc.
- Støtte Kenyas rolle og integration i det fælles marked EAC

politiske samarbejde med Kenya vil blive suppleret med et koordineret samarbejde med andre østafrikanske og internationale partnere.

Inden for det regionale økonomiske samarbejde vil Danmark støtte arbejdet med at forbedre det bredt baserede regionale samarbejde inden for handel, transport og investeringer. Danmark vil støtte arbejdet i Det Østafrikanske Fællesskab på regionalt plan med at overvinde handelshindringer og opnå regional økonomisk integration og fremme fælles interesse på den internationale dagsorden.

Danmark støtter FN's Miljøprogram (UNEP), der har hovedkvarter i Nairobi og dermed støttes internationalt fremme af grøn vækst, miljømæssig bæredygtighed og begrænsning af klimaforandringer. Disse bestræbelser vil blive yderligere suppleret ved at tilskynde Kenya's ledende rolle i afrikanske sammenhænge og Globalt Forum for Grøn Vækst (Global Green Growth Forum, 3GF).

5. Resultater

Danmarks partnerskab med Kenya vil fokusere på at opnå en langsigtet effekt. Relevante udviklingsindikatorer fra Kenyas udviklingsplan MTP II for 2013-2017 er fremhævet i bilag 2.

Partnerskabet skal bidrage til:

- 1) En styrket position for rettighedshavere og ansvarshavere samt forbedrede institutioner i at fremme demokratiske reformer og menneskerettigheder
- 2) Et reduceret antal mennesker, der lever i ekstrem fattigdom
- 3) Fremskridt i overgang til en grøn økonomi i Kenya.
- 4) Øget erhvervs- og direkte investeringssamarbejde mellem Danmark og Kenya
- 5) Øget stabilitet og fred i Kenya og på Afrikas Horn

Baseret på Kenyas udviklingsplan MTP II og de nationale overvågningssystemer vil Danmark bistå i tilvejebringelse af grundlæggende data i områder af særlig vigtighed for at måle resultaterne af den danske indsats ved brug af OECD-metoden om Styring af udviklingsresultater (Managing for Development Results).

6. Monitorerings- og evalueringsramme

Danmark vil, i det omfang at det er muligt, basere sig på de kenyanske landesystemer til monitorering og rapportering af udviklingssamarbejdets resultater. Danmark vil gøre brug af det nationale integrerede overvågnings- og evalueringsystem (National Integrated Monitoring & Evaluation System, NIMES) til den kenyanske regerings udviklingsplan for 2013-2017 og den dertil budgetrelaterede udgiftsramme. Da de foreliggende data fra NIMES ofte er forældede, vil Danmark også anvende supplerende datakilder fra eksempelvis Verdensbankens hjemmeside, samt fora og program specifikke rapporter. Danmark vil have særligt fokus på at støtte indsamlingen af grundlæggende data for bedre at kunne informere udviklingsplanlægning og måling af effekt. Danmark vil være særlig opmærksom på dette område i forbindelse med deltagelsen i Bistandseffektivitets Gruppen (Aid Effectiveness Group). Den danske ambassade vil være vært for et årligt statusforum om landeprogrammet for at vurdere udviklingen i den nationale kontekst og status i opnåelse af resultater. Forummet vil omfatte partnere i udviklingsprogrammet, navnlig statslige institutioner, implementerende organer og

civilsamfundsorganisationer. Forummet vil resultere i et status-papir, som skal dokumentere konteksten, status for programgennemførelse, opnåede resultater, budgetudnyttelse og mulige anbefalinger til justeringer i landeprogrammet.

7. Kommunikation

Den danske ambassade vil lancere politikpapiret ved et offentligt arrangement med relevante interessenter, herunder kabinetssekretærer fra relevante ministerier, andre offentlige partnere, erhvervslivet, civilsamfundet og akademikere. Målet bliver at informere kenyanere om det fortsatte dansk-kenyanske samarbejde tilpasset de nye decentrale strukturer, det økonomiske potentiale og fælles fokus på fattigdomsbekæmpelse, menneskerettigheder, grøn vækst, samhandel & kommercielt samarbejde og stabilitet i regionen. Ambassadens webside vil opdatere om fremskridt i implementeringen.

Regelmæssige opdateringer om gennemførelsen af Danmark-Kenya landepolitikpapiret vil kunne følges på den danske ambassades hjemmeside under et fast afsnit på forsiden med titlen: ”Dansk-kenyansk partnerskab som det udvikles”. Disse opdateringer vil også blive delt på Facebook og Twitter, når det er relevant.

Liste over bilag:

- I Risikovurdering
- II Indikatorer
- III Nøgletal Kenya
- IV Danmarks igangværende udviklingsaktiviteter i Kenya
- V Oversigt over fremskridt imod 2015 udviklingsmålene i Kenya
- VI Kort over Kenya, der illustrerer de 47 lokale regeringer

Bilag I: Risikovurdering

Det danske engagement i Kenya indebærer kontekstbestemte, institutionelle og programmæssige risici. Danmark har gennem 50 års indsats i Kenya været i stand til, ved at engagere sig på en fleksibel måde, at tage højde for forskellige typer af risici. Det danske engagement vil fortsætte med at være udformet på en robust måde for at afbøde betydelige risici.

Kontekstbestemte risici

Øget polariseret politiske situation forværrer latente konflikter

Kenya er politisk delt i forhold til etniske tilhørsforhold. Etniske spændinger fra nationalt til landsbyniveau kan medføre en ustabil sikkerhedssituation, som det skete ved volden efter valget i december 2007 og januar 2008. For at mindske denne risiko støtter Danmark inter-etniske og inter-religiøse dialoger samt decentralisering som et tværgående emne og projekter i nogle af de mest konfliktfyldte områder for at mindske risikoen for vold. Løsning af de grundlæggende årsager for disse konflikter, som i mange tilfælde er fattigdomsbekæmpelse, menneskerettigheder og bæredygtig forvaltning af naturressourcer, er et hovedmål for Danidas engagement i Kenya.

Terrortrussel mod Kenya og partnere samt alvorlige problemer med voldelig kriminalitet

Det høje kriminalitetsniveau samt terrortruslen i Kenya kan, udgøre en hindring for at tiltrække udenlandske investeringer og få udenlandske virksomheder til Kenya. Danmark søger at støtte et mere sikkert samfund ved at støtte den Afrikanske Unions fredsindsats i Somalia og inddrage de kenyanske nationale sikkerhedsstyrker i retsstatsprincippet, menneskerettighederne og det juridiske system.. Danmark støtter også, at kenyanske virksomheder bliver mere modstandsdygtige.

Begrænset politisk vilje til at gennemføre forfatningen og reformer

Den nye decentrale styringsstruktur medfører en indbygget risiko for en langvarig og udfordrende overgang til lokale regeringer. For at mindske risikoen for begrænset politisk vilje til at gennemføre decentraliseringen vil Danmark benytte en flerstrengt tilgang og samarbejde med både den nationale og lokale regeringer samt erhvervslivet og civilsamfundet. Danmark vil støtte aktører som fremmer reformdagsordenen for at lette en effektiv overgang og opbygge bæredygtige regeringsstrukturer. Landeprogrammingsprocessen vil udforme udviklingsprogrammet på en robust måde, der både støtter overgangen til decentralisering og samtidig tager hensyn til risikoen for manglende politisk vilje.

Politisk råderum

Mange repræsentanter for civilsamfundet og medierne udtrykker bekymring for deres politiske råderum og nogle menneskerettighedsforkæmpere udtrykker bekymring for deres sikkerhed. For at undgå en svækkelse af respekten for menneskerettighederne vil Danmark støtte retsvæsnets reformproces og de forskellige aktører i det juridiske system - både ansvarshaverne og rettighedshaverne. Danmark vil fortsætte dialogen med den kenyanske regering om fremme af og respekten for menneskerettighederne både på centralt og lokalt regeringsplan. Der vil blive lagt vægt på at fremme nationale processer for retfærdighed, kønsspecifikke rettigheder, anti-korruption og anti-straffrihed på nationalt så vel som lokalt regeringsniveau.

Manglende samarbejde med Den Internationale Straffedomstol

Et forslag i det kenyanske parlament opfordrer Kenya til at trække sig fra Rom-traktaten, hvilket sætter spørgsmålstegn ved Kenyas støtte til det internationale retssystem. Danmark vil søge at tilskynde Kenyas regering til at samarbejde og støtte de retslige processer.

Institutionelle risici

Manglende kapacitet på lokalt regeringsplan medfører tilbageskridt indenfor serviceydelser og naturressourceforvaltning

Decentraliseringen af visse serviceydelser til de lokale regeringer rejser spørgsmålet om, hvorvidt disse decentrale forvaltninger er i stand til at opretholde serviceniveauet som tidligere blev leveret af den nationale regering. For at løse dette problem vil Danmark samarbejde med lokale regeringsinstitutioner for at opbygge deres kapacitet samt med den nationale regering for at sikre at passende foranstaltninger etableres for at give de lokale regeringer den nødvendige bistand i overgangsperioden. Til dette formål bidrager Danmark allerede til kapacitetsopbygning i offentlig forvaltning i specifikke sektorer..

Programmeringsmæssige risici

Omfattende korruption i den offentlige sektor og korruption med danske støttede aktiviteter

Den omfattende reform af den offentlige sektor med hensyn til forvaltning af de offentlige finanser og kontrol afventes fortsat, hvilket skaber risiko for omfattende korruption. Den nyligt reviderede Etik og Antikorruptionskommission (Ethics and Anticorruption Commission) undersøger flere korruptionssager, der involverer højtstående politikere og embedsmænd. Danmark vil støtte indsatsen for at bekæmpe korruption og styrke den offentlige finansielle forvaltning. Danmark vil udforme sit udviklingsprogram på en konsekvent måde, i videst mulig omfang ved hjælp af eksisterende lande systemer, samtidig med en streng nul-tolerance over for korruption.

Bilag II indikatorer fra Kenyas Anden Udviklingsplan (MTP II) 2013 – 2017

'Kenyas forvandling: Vejen til decentralisering, socio-økonomisk udvikling, retfærdighed og national enhed'

Rammen for implementeringen af udviklingsplanen

- med relevans for de strategiske indsatsområder i det dansk-kenyanske politikpapir.

Reformer af den offentlig sektor	
Mål	At omdanne den offentlige service til ansvarlighed og tilvejebringelse af effektive tjenester af høj kvalitet til borgerne
Strategiske målsætninger	Forbedre kvaliteten og effektiviteten af de offentlige ydelser; forbedre forvaltningen af tjensteydelser, at styrke forvaltningssystemer og processer i regeringen, forbedre ledelse og forvaltning af offentlige tjensteydelser ; ændre kultur og holdning i det offentlige
Decentralisering	
Mål	Etablere 47 funktionsdygtige lokale regeringer
Strategiske målsætninger	Strategisk samarbejde mellem nationale og lokale regeringer og blandt de lokale regeringer
Regeringsførelse og retsstatsprincippet	
Mål	Effektiv og hurtig levering af retsprocesser
Strategiske målsætninger	Vedtage og implementere politikker og retlige rammer i retning af national samhörighed og integration, etablere en omfattende ramme for menneskerettigheder, iværksætte en række juridiske reformer, herunder udvikling, revision og gennemførelse af alle lovgivning vedrørende reformer i regeringsførelse, retsvæsen og retsstatsprincippet
Udvikling af små og mellemstore virksomheder	
Mål	Fremme vækst og udvikling af små og mellemstore virksomheder (SMV)
Strategiske målsætninger	Øge SMV'ers kapacitet til at skabe beskæftigelse og mindske fattigdommen blandt kenyanerne
Miljø	
Mål	Fremme og beskytte miljøet for økonomisk vækst
Strategiske målsætninger	Forbedre miljøplanlægning og forvaltning
Sundhed	
Mål	Reducere mødre- og børnedødelighed
Strategiske målsætninger	Øget landsdækkende indsats for at højne det lokale sundhedsniveau på niveau 1 sundhedscentre
Sundhed	
Mål	Forbedre adgang til henvisningsklinikker
Strategiske målsætninger	Vejlede og støtte i etableringen af et omfattende, effektivt vertikalt og horisontalt landsdækkende henvisningssystem i et nationalt, internt og lokalt sundhedsvæsen
Sundhed	
Mål	Omfattende dækning af sundhedsydelser til økonomisk dårligt stillede
Strategiske målsætninger	Konsolidere og udvide de sociale sundheds tilskudsordninger for at bidrage til at opnå universel sundhedspleje
Køn, unge og udsatte grupper	
Mål	Forbedre levevilkår for alle kvinder, unge og udsatte grupper
Strategiske målsætninger	Styrke alle kvinder, unge og udsatte grupper for at forbedre deres kapacitet og muligheder

Bilag III, økonomiske nøgletal Kenya

Kilder HDR: Human Development Indicators, UNDP/ WDR: Verdensbankens Årlige Verdens Udviklings Rapport WSP: World Statistics Pocketbook Økonomiske nøgletal	Enhed		Kilde
Area (2013)	Km ²	581.313	WSP
Befolkning (2013)	Millioner	42.749	HDR
BNP (2011)	Millioner USD	34.059	WSP
Årlig økonomisk vækst (2011)	% af BNP	4.4	WSP
BNP pr indbygger (2012)	USD	800	WDR
Vækst i BNP pr indbygger (2012)	USD	2	WDR
Ease of doing business (2013)	Rank	121	IFC/ Verdensbanken
Økonomiske sektorer: Øget værdi:			
Landbrug (2012)	% of BNP	29	WDR
Industri (2012)	% of BNP	17	WDR
Produktion (2012)	% of BNP	10	WDR
Servicefag etc. (2012)	% of BNP	53	WDR
Offentlige udgifter (2013)	% of BNP	30.46	IMF
Skatteindtægter (2011)	% of BNP	19	WDR
Netto officiel udviklingsbistand per indbygger (2011)	Milliarder USD	2.48	WDR
Netto officiel udviklingsbistand (2011)	% of BNI	7,4	WDR
Gældsudlignelse (2011)	% af eksport af varer, tjenester og primær indkomst	4.0	WDR
Sociale nøgletal			
	Enhed		Kilde
Befolkningstilvækst (2013)	% årlig	2.7	WSP
Forventet levealder (2013)	År	57.7	HDR
Børnedødelighed (2012)	Dødsfald pr 1000 fødsler / første år	49	WDR
Befolkning med bæredygtig adgang til en forbedret vandkilde (2012)	%	61	WDR
Adgang til sundhedsfaciliteter (skønnet pga. ingen officielle data)	% med utilstrækkelig adgang	40	skøn
Antal læger (2011)	Pr 1000 indbyggere	0.2	WDR
Folk mellem 15-49 år, som lever med HIV (2012)	%	6.2	UN-AIDS
Voksne som kan læse (2010)	% af folk fra 15 år og over	87.4	HDR
Grundskoleuddannelse (2012)	% brutto indskrivning	91.1	WSP
Piger på grundskoleuddannelse (2009)	% skoleindskrivning	85	WDR
Militærudgifter (2012)	% of BNP	2	WDR
Fordeling af indkomst:			
Rigeste 10% af befolkningen (2012)	% af national indkomst	38	WDR
Fattigste 10% af befolkningen (2012)	% af national indkomst	2	WDR
Miljø nøgletal			
	Enhed		Kilde
CO ² udledning (2009)	Tons pr indbygger	0.3	WDR
Menneskerettigheder nøgletal			
	Enhed		Kilde

Ratificering med de vigtigste internationale instrumenter vedrørende menneskerettigheder (2013)	Antal traktater	7	OHCHR
---	-----------------	---	-------

Bilag IV – Danmarks igangværende udviklingsaktiviteter i Kenya

Demokrati, menneskerettigheder og god regeringsførelse

Fra begyndelsen af 90'erne, da presset for politiske og forvaltningsmæssige reformer var på sit højeste, støttede Danida civilsamfundsorganisationer inden for anti-korruption og menneskerettigheder for herefter også at fokusere på ligestilling, forfatningsreform og adgang til domstolene ti år senere. Den danske bistand har muliggjort oprettelsen af demokratiske institutioner, demokratisk flerpartisystem samt politisk rum for det civile samfund, fremmet ligestilling mellem kønnene og dialogen om menneskerettigheder. Det igangværende udviklingsprogram for god regeringsførelse (Kenya Governance Support Programme; 175 mio 2011-2015) fokuserer på tre områder: 1) støtte til aktører for forandring og større ansvarlighed gennem partnerskaber med både uafhængige offentlige institutioner og civilsamfundsorganisationer, herunder støtte til implementering af forfatningen, reform af retsvæsenet, valgkommissionen, overgang til decentrale strukturer samt fremme af ligestilling, menneskerettigheder og folkeoplysning, 2) støtte til reformer af den offentlige finansielle forvaltning, herunder Rigsrevisionen og 3) støtte til inter-religiøse og inter-etniske civilsamfundsindsats for fred og sikkerhed i kystområdet. Den nye decentrale regeringsstruktur omdirigerer indsatsen for god regeringsførelse til også at inkludere det lokale regeringsniveau og giver mulighed for at opnå større synergier med andre Danida-programmer på lokalt regeringsniveau. Ligeledes giver forfatningens progressive lov om rettigheder et solidt fundament for en menneskerettighedsbaseret tilgang på tværs af alle sektorer.

Ligestilling

Danida har i årtier været en vigtig partner i fremme af ligestilling, der fremstår som et tværgående tema i alle tiltag. Danida har ydet kernestøtte til kvinde organisationen Federation of Women Lawyers (FIDA) og UN WOMEN's program for kvinder og god regeringsførelse (Gender and Governance Programme, GGP). Med støtte fra Danida har FIDA spillet en ledende rolle i politisk fortalervirksomhed og mobilisering af nationale og lokale kvindegrupper for at sikre, at ligestillingstiltag indgår i lovgivningen og regeringens politik. De vidtrækkende bestemmelser om ligestilling i forfatningen fra 2010 skyldes i høj grad deres arbejde, som de har fortsat ved at overvåge gennemførelsen af det forfatningsmæssige krav på højst 2/3 af et køn i offentlige organisationer. Gennem GGP programmet har Danida styrket kvindelige aspiranter og tilskyndet kvinders deltagelse i det seneste valg. Takket være reglen om ikke mere end 2/3 af det ene køn har et øget antal af kvindelige repræsentanter indtaget den politiske sfære og skabt momentum for mere fokus på ligestilling og følsomme politikker samt kønsmainstreaming i hele den offentlige sektor.

Sundhed

Det dansk-kenyanske samarbejde i sundhedssektoren spænder over 40 år med det overordnede formål at reducere fattigdom og sygdom. Den nuværende Sundhedssektor-programstøtte (DKK 430 mio 2012-2016) fokuserer på at påvirke den politiske dialog om øget adgang og støtte til styrkelse af systemer inden for levering af sundhedsydelser til den fattigste del af befolkningen. Med Danidas bistand har Kenya opnået milepæle inden for en række politikker for eksempel forbedring af børns sundhed (2015 udviklingsmål nr 4), som Kenya er indstillet til at opnå, seksuel og reproduktiv sundhed i forvaltning af befolkningstilvæksten, finansiering af sundhedspleje, forvaltning af lægemidler og medicinsk udstyr samt information om sundhed til oplysning om beslutninger og politisk planlægning. Danida har kraftigt støttet bistandseffektivitet med fokus på sektorkoordinering, harmonisering og forbedret statsligt ejerskab af sundhedsvæsenet. Det nye decentrale system for sundhedstjenester giver en mulighed for at styrke sundhedsvæsenet og forbedre adgangen til sundhedspleje for flertallet af de fattige i landdistrikter og i byerne, som fortsat er en udfordring. Danidas lange erfaring med styrkelse af sundhedssystemet er en komparativ fordel og gør det muligt for Danida at spille en rolle som katalysator i kapacitetsopbygning på lokalt regeringsplan og bringe tjenesteydelser tættere på borgerne. Støtten supplerer Danidas bredere støtte til god regeringsførelse, offentlig finansiel forvaltning og menneskerettigheder ved at fremme lighed, kvalitet og social ansvarlighed i sundhedsvæsenets ydelser. Danida udnytter også eksisterende investeringer i den private sektor for at forbedre adgangen til, kvaliteten af og sikre overkommelige priser på sundhedsydelser.

Forvaltning af naturressourcer

Danida har lige siden starten i Kenya støttet ledelse og reformer af Kenyas naturlige kapitalgrundlag især inden for sektorerne vand, miljø og landbrug. Gennem direkte partnerskab med regeringen har denne støtte fremrykket udviklingen af relevante sektorpolitikker, institutions- og kapacitetsopbygning, foruden at fremme lokalt drevet miljøforvaltning og fortalervirksomhed. I øjeblikket gennemfører Danida Naturressource-forvaltningsprogrammet (375 mio 2010-2014). Programmets hovedfokus er på nedbringelse af fattigdom for gennem retlige rammer at opnå en bæredygtig forvaltning af naturressourcer. Det understøtter efterspørgslen på lokalt plan for de tekniske tjenester fra både offentlige og private tjenesteydere. Danida har støttet udviklingen af Kenyas Nationale Klimaændrings-handlingsplan (2013-2017) og administrerer Hurtig Start Klimaændringsprogrammet (100 millioner kroner 2011-2013), der kan forbedre den private sektor og lokalsamfundets klima-tiltag gennem brug af teknologisk innovation for at mindske sårbarheden over for klimaændringer og bidrage til en kulstoffattig udviklingsvej. Der er opnået forbedret kapacitet og netværk indenfor regeringsorganer i miljøforvaltning samt øget energieffektivitet i forskellige brancher. Tre Green Point-centre er blevet etableret på lokalt regeringsplan for at fremvise praktisk anvendelse af grønne vækst innovationer.

Erhvervslivet

Siden slutningen af 1990'erne har Danida bidraget til udviklingen af en gunstig og dynamisk privat sektor i Kenya. Erhvervssektor Udviklingsprogrammet (320 mio kr 2010 - 2014) skaber grøn vækst og beskæftigelse, specielt i små og mellemstore virksomheder og støtter den regionale østafrikanske integration med hensyn til samhandel. Derudover har Danidas Erhvervs Partnerskabsprogram gennem årene støttet 50 danske og kenyanske virksomheder, der bidrager til fattigdomsudryddelse, grøn vækst, teknologioverførsel og kapacitetsopbygning inden for landbrug, fiskeri, IT, sundhed, energi og miljø samt produktion og serviceerhverv. Siden 2011 har Eksportrådet været til stede i Kenya, et udtryk for skiftet fra bistand til samhandel i takt med den kenyanske økonomis udvikling. Byggende på synergier på tværs af Danidas fire indsatsområder: sundhed, regeringsførelse, forvaltning af naturressourcer og erhvervsliv, etableres, i samarbejde med IFU (Dansk Industrialiserings Fond for Udviklingslande) og EKF (Dansk Eksport Kreditfonden), en One-Stop-Shop for virksomheder. Det er en samlet indgang for danske virksomheder på udkig efter muligheder, markedsadgang og støtteordninger. Initiativet letter adgangen til alle de danske redskaber til virksomhederne, der kan forbedre handel og udvikling mellem de to lande.

Regionalt økonomisk samarbejde. Danmark støtter i samarbejde med andre donorer med 160 mio. kr. det Regionale Økonomisk Integrations Støtteprogram i Østafrika, som gennemføres af Sekretariatet for Det Østafrikanske Fællesskab og Trade Mark East Africa. Programmet fremmer udviklingen af det regionale marked i Østafrika og letter reel økonomisk integration. Det er et af den strategiske rammeaftales redskaber og tilgange til at støtte integrationen i Det Østafrikanske Fællesskab og øge virkningen og synergier af regionale og nationale programmer i Kenya, Tanzania og Uganda via koordineret støtte. Programmet støtter procedureforbedringer for grænsepassage, harmonisering af standarder, fælles systemer til forordninger og forbedring af regional transportinfrastruktur.

Regionalt sikkerhedssamarbejde. Freds og Stabiliseringsprogrammet (215 mio 2011-2014) for Østafrika og Afrikas Horn støtter blandt andre aktiviteter Kenya's vigtige rolle i at fremme fred og stabilitet i den østafrikanske region. Det komplimenter Danidas Kenya program ved at støtte den kenyanske flåde og den bredere regionale sikkerhedsarkitektur såsom East African Standby Forces (EASF). Det understøtter også foranstaltninger mod terror og anti-radikalisering og forebyggelse af hvidvaskning af penge. En stor indsats er rettet mod det faktum, at en stabilisering af Somalia, og Kenyas rolle heri, bliver stadig vigtigere, herunder retsstatsprincippet, pirateribekæmpelse, støtte til Den Afrikanske Unions mission i Somalia og forbedret somalske nationale sikkerhedsstyrker.

Bilag V: Oversigt over fremskridt mod 2015 Udviklingsmålene i Kenya

Kilde:

UNDP Millennium Udviklingsmål - Status rapport for Kenya 2011 og 2009

MDG MÅL	Indikatorer	Tidligere niveau	Nuværende niveau
MÅL 1: UDRYD EKSTREM FATTIGDOM OG SULT 1. Halver, mellem 1990 og 2015, andelen af personer, hvis indkomst er mindre end 1 dollar om dagen 2. Opnå fuld og produktiv beskæftigelse og anstændigt arbejde for alle, herunder kvinder og unge 3. Halver, mellem 1990 og 2015, antallet af mennesker, som lider af sult	Andel af befolkningen under fattigdomsgrænsen	52.6 % (1997)	45.9 % (2011)
	Fattigdomskløfteforholdet		16.2 % (2011)
	Andel af fattigste femtedel/nationalt forbrug (de fattigste 20%)		4.6 % (2011)
	Beskæftigelse i befolkningen	74.9 % (1998/99)	87.3 % (2009)
	Procent undervægtige under 5 år	22.1 % (1998)	16.2 % (2011)
MÅL 2: OPNÅ UNIVERSEL GRUNDSKOLEUDDANNELSE Sikre at, i 2015, børn overalt, både drenge og piger, vil være istand til at afslutte en fuld grundskoleuddannelse	Netto indskrivninger i grundskolen	77.3 % (2002)	95.7 % (2011)
	Grundskoleafslutning	62.8 % (2002)	74.6 % (2011)
	Alfabetisering af 15-24 årige		79.5% (2011)
MÅL 3: FREMME LIGESTILLING OG STYRKE KVINDER Udrydde ulighederne mellem kønnene i grundskolen og på ungdomsuddannelserne, helst inden 2005 og på alle uddannelsesniveauer, senest i 2015	Raten af piger i forhold til drenge i grundskolen	1.020 % (2002)	0.98 % (2011)
	Raten af piger i forhold til drenge på ungdomsuddannelserne	0.886 % (2002)	0.86 % (2011)
	Raten af piger i forhold til drenge på videregående uddannelser	0.962 % (2002)	0.94 % (2011)
	Andel af kvinder i lønnet beskæftigelse i den ikke-landbrugsmæssige sector	30.6 % (2000)	31.9 % (2011)
	Andel af pladser besat af kvinder i Nationalforsamlingen	1.5 % (1988)	9.9 % (2011)
MÅL 4: REDUCERE BØRNEDØDELIGHEDEN Mellem 1990 og 2015 reducer dødeligheden for børn under fem år med to tredjedele, mellem 1990 og 2015	Under 5 år dødelighed (pr. 1000 levendefødte)	115 (2003)	74 (2011)
	Børnedødelighed (pr. 1000 levendefødte)	77 (2003)	52 (2011)
MÅL 5: FORBEDRE MØDRE SUNDHED 1. Reducer mødredødeligheden med tre fjerdedele mellem 1990 og 2015	Mødredødeligheden (per 100.000 fødsler)	414 (2003) Skal kontrolleres	488 (2011)
	Andelen af fødsler med fødselshjælp fra kvalificeret	42 % (2002)	43.8 % (2011)

2. Inden 2015 opnå universel adgang til reproduktiv sundhed.	sundhedspersonale		
	Svangerskabsforebyggende prævalens	39.3 % (2003)	46 % (2011)
	Teenager fødselsrate (pr. 1.000 kvinder)	114 (2003)	103 (2011)
MÅL 6: BEKÆMPE HIV/AIDS, MALARIA OG ANDRE SYGDOMME 1. Inden 2015 standse og begynde at vende udbredelsen af HIV/AIDS. 2. Opnå universel adgang til behandling af HIV/AIDS for alle, der behøver det. 3. Inden 2015 stands og begynde at vende udbredelsen af malaria og andre alvorlige sygdomme.	Udbredelsen af hiv blandt befolkningen i alderen 15-24 år	3.6 % (2003)	2.9 % (2011)
	Brug af kondom ved sidste højrisiko sex	35.2 % (2003)	26 % (2011)
	Andel af befolkningen i alderen 15-24 år med omfattende korrekt viden om HIV/AIDS	44.4 % (2007)	48.7 % (2009)
	Andel af børn under 5 år, der sover under insektmiddelbehandlede myggenet	4.6 % (2003)	46.7 % (2009)
	Dødeligheden i forbindelse med tuberkulose	5 % (2003)	4 % (2009)
MÅL 7: SIKRE MILJØMÆSSIG BÆREDYGTIGHED 1. Integrere principperne om bæredygtig udvikling i landestrategier og programmer og vende tabet af miljømæssige ressourcer 2. Reducere tab af biodiversitet og inden 2010 opnå en betydelig reduktion i tabet 3. Inden 2015 halvere andelen af befolkningen uden adgang til rent drikkevand og basal sanitet 4. Inden 2020 opnå betydelig forbedring af levevilkårene for mindst 100 millioner slumbeboere	Andel af terrestriske og marine beskyttede områder		355 hektar (2009)
	Andel af udryddelsestruede arter (ud af det samlede antal kendte arter)		196/7,847 (2009)
	Andel af befolkningen, der bruger en forbedret drikkevandskilde		39.5 % (2011)
	Andel af befolkningen, der bruger en forbedret sanitær facilitet		50 % (2009)
	Andel af bybefolkningen som lever i slum	34 % (1999)	17.76 (2011)
	Andel af færdigudviklet indport (efter værdi og med undtagelse af våben) indført afgiftsfrit	92.82 % (1996)	98.67 % (2007)
MÅL 8: UDVIKLE ET GLOBALT PARTNERSKAB FOR UDVIKLING 1. Videreudvikle et åbent, regelbaseret forudsigeligt og ikke-diskriminerende samhandels- og finanssystem 2. Løse de særlige behov hos de mindst udviklede lande, indlandsstater og små østater, der er udviklingslande 3. Beskæftige sig indgående med udviklingslandenes gæld 4. Sammen med medicinalfirmaer sikre adgang til overkommelige, livsvigtig medicin i	Gennemsnitlige toldsatter pålagt af udviklede lande på landbrugsprodukter, tekstiler og beklædning	5.03 % (1996)	2.41 % (2007)
	Mobiletelefon abonnement		68.4 % (2011)
	Internetbrugere		41.1 % (2011)

udviklingslandene

5. I samarbejde med den private sektor give adgang til fordelene ved nye teknologier, især IKT

Bilag VI Kort over Kenya der illustrerer de 47 lokale regeringsområder (counties)

